

Prekentekest: Luk 9,23-26

Jesus sa til alle: «Om noen vil følge etter meg, må han fornekte seg selv og hver dag ta sitt kors opp og følge meg. For den som vil berge sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal berge det. Hva gagnar det et menneske om det vinner hele verden, men mister seg selv og går til grunne? For den som skammer seg over meg og mine ord, ham skal også Menneskesønnen skamme seg over når han kommer i sin og sin Fars og de hellige englers herlighet.»

Slik lyder det hellige evangelium.

Olsok – Olavsdagen. Denne dagen som har navn etter helgenkongen Olav Haraldsson, han som kristnet landet og ble helgenkåret etter sin død i slaget på Stiklestad den 29. juli i 1030. Når sant skal sies var kristningen et resultat av en lengre pågående prosess. Misjonærer hadde kommet fra England med evangeliet til Vestlandet, og tysk misjon hadde nådd Viken, området rundt Oslofjorden. Kanskje hadde også misjonærer fra øst kommet tidligere, fra den ortodokse kirke.

Norske vikinger reiste utenlands og i møte med kristen tro lot noen seg døpe. Allerede Olav Tryggvason, som regjerte fra 995 – 1000, la grunnlaget for kristendommens seier i Norge. Han var døpt i England. Han kom til Norge med engelske prester og en biskop. Hans kristning av landet skjedde dels med hjelp av kirkens menn, og dels med makt overfor de som ikke ville la seg døpe.

Også hellig Olav, Olav Haraldsson, kjempet for kristendommens seier, dels med fredelige midler, men også med tvang. Han ble trolig døpt i Rouen nord i Frankrike. Etter å ha vunnet støtte i hele landet, holdt Olav Haraldsson ting på Moster. Trolig i 1023. Han fikk gjennomslag for en varig rettsordning for kirken i Norge. Kirken ble knyttet opp mot kongen, og vi fikk en statskirke.

Loven begynte slik: «Det første i vår lov er at vi skal bøye oss mot aust og be til Kvite Krist om godt år og fred, at vi må halde landet vårt bygd og drotten vår ved helse. Han være vår ven og vi hans vener og Gud være ven åt oss alle.»

Loven vendte seg mot den hedenske religion, den avskaffet hedensk sed og skikk og satte kristen i stedet, den innførte kristne bud og gav vern for kirke og prestene.

Bloting, som var offerfest til ære for norrøne guder, ble forbudt, offerplasser ble forbudt, trolldomskunster ble forbudt. Det ble forbudt å sette ut uønskede spedbarn for at de skulle omkomme. Trellehold skulle gradvis opphøre. Ingen måtte ha mer enn én kone. (Sverre Steen i boken Sakte ble landet vårt eget) I tillegg kom en rekke fasteforskrifter mm.

Kirkehistoriker Andreas Aarflot beskriver kristningen av Norge i tre faser: For det første skjedde det et kultskifte. Det betyr at den gamle avgudsdyrkelsen og ofringene ble byttet ut med kristne gudstjenester. Så kom et sed-skifte. Det skjedde på den måten at blodhevn og skikken med å sette barn som var veike

og funksjonshemmede ut i skogen for å dø, samt skikken med å holde friller ble byttet ut med Herrens bud og kirkens forskrifter. Dette innebar en stor endring i folkets levesett. Til slutt kom trosskiftet. De norrøne forestillingene og hedenskapen satt lenge i, men langsomt forandret bibelfortellingene og hele det kristne budskapet troen i folket. Evangeliet om Jesus, Kvite Krist, vant mer og mer rom i hjertene til folk. I tusen år har vårt folk høstet rik velsignelse av dette. Vi gikk fra et enhetlig hedensk samfunn til å bli et likeså enhetlig kristent samfunn, beskyttet av en lovgivning som i all hovedsak har båret preg av De ti bud.

I vår tid er vi vitne til en motsatt prosess av kristningen. Vi lever ikke lenger i et enhetlig kristent samfunn, og det går nok ingen vei tilbake til det som var, for vår verden er blitt annerledes, mer mangfoldig og pluralistisk på godt og vondt. Vår tid er en annen. Det merkes både på landets lover og i flertallets syn på hva som er rett og galt. Da kristendommen kom til Norge, ble det forbudt å sette spedbarn ut i skogen for å dø. Spedbarn og kvinner fikk et vern og et likeverd. I dag drepes årlig mellom fjorten og seksten tusen barn før de blir født, bare i vårt land. Loven beskytter ikke lenger de svakeste. Hedenskap har på ny vunnet terreng. Jeg leste nylig at Europa går inn i en befolkningskrise fordi det blir stadig flere eldre, men det fødes for få til å opprettholde produksjonen i samfunnet. Skal tro om det ikke her er en sammenheng.

Den førkristne skikken med friller, finner i dag innpass i nye former for utroskap i strid med Herrens sjettede bud om ekteskapet som livslangt, og folk venner seg til det.

I prekmenteksten for denne dagen leste vi ordene fra Jesus selv: «Om noen vil følge etter meg, må han fornekte seg selv og hver dag ta sitt kors opp og følge meg. For den som vil berge sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal berge det.»

Dette er tydelig talt inn i en situasjon der kirken ikke er del av flertallskulturen. Å være kristen er å skille seg ut. Det er et uttrykk på norsk 'å ha et kors i livet'. Det handler om å ha smerter og prøvelser som ikke er til å komme utenom. Det kan være sykdom, det kan være familiemedlemmer som krever mye oppfølging, sosiale problemer eller vanskelige forhold av ulike slag, slike ting vi ikke har valgt å gå inn i frivillig.

Men å ta sitt kors opp hver dag, handler ikke om slike ting vi uansett ikke kan velge. Å ta sitt kors opp handler om å frivillig gå inn i oppgaver og ta på seg belastninger som følge av troen på Jesus. Vi kalles til å leve annerledes, og det kan koste, særlig der hvor kristne lever som minoritet i samfunnet.

Tjenesten for Gud har en pris vi kan velge å ta. Når det heter et kors, minner det oss om at Jesus døde frivillig på korset for vår skyld. Her blir han et forbilde for oss i frivillighet, og mange har for lengst skjont det og har gått inn i oppgaver og bærer hver dag sitt kors. Det kan koste dyrt, men den som tar sitt kors opp, vil også kunne høste rikelig med velsignelse. Velsignelse kan ikke

alltid omsettes i kroner og øre, men gjennom velsignelsen får man gjerne noe større og bedre enn det en frivillig gav avkall på for Guds rikes skyld.

Å søke minste motstands vei ligger langt unna det som Jesus anbefaler, men tendensen til å ville nettopp dette kjenner vi vel noen og hver. Det ligger oss nok nærmere enn vi liker å søke det enkle og den brede vei, framfor å ta de oppgavene i kristen virksomhet som skulle vært våre og gå den veien som er smal og tyngre.

Denne dagen kaller oss til å tenke gjennom hva vi vil med livet. Hvilken plass skal arbeid for meg og mitt ha, og hvilken plass skal det som bygger opp om og fremmer Guds rike ha i mitt liv?

Det er dem som hele livet jobber og strever for å skulle ha det bra på sine eldre dager. Men så vet en ikke om hvordan det blir med liv og helse når alt kommer til alt. Noen opplever også en tomhet midt i all velstand, men så er ikke kilden til livet og de egentlige rikdommer i det vi kan kjøpe for penger, men hos Gud. Måtte det ikke bli for sent når vi oppdager dette. Rikdommen er hos Gud.

«Dere skal ikke samle skatter på jorden,» sa Jesus. Matt 6,19-21. «Hva gagnar det et menneske om det vinner hele verden, men mister seg selv og går til grunne? For den som skammer seg over meg og mine ord, ham skal også Menneskesønnen skamme seg over når han kommer i sin og sin Fars og de hellige englers herlighet.» Med andre ord: Som vi har sådd i dette livet, skal vi da, om ikke før få høste.

Jesus kaller oss til en individuell avgjørelse. Å ta sitt kors opp handler om å bære omkostninger for sin tro, kanskje også savn av det en må gi avkall på, men det vi vinner er så mye, mye større, både at Jesus er med oss hver dag, og at han er der for oss i evighet.

Men tenk for en mulighet. Evangeliet om Jesus skal ut, og du og jeg har en plass i dette oppdraget. Til tross for at mye er annerledes nå, sammenliknet med før, så er det samme sak som gjelder, at hver nye generasjon må vinnes for Kristus. Slik var det for hundre år siden, og slik er det i dag.

Vi hører gjerne om de store og kjente menn som har fått et navn i en kirkepolitisk sammenheng. Men kirkens historie er stappfull av vanlige mennesker, menn og kvinner, som har tatt dette oppdraget på ramme alvor, i hjem og familie, i kirke og samfunn, på ulike arenaer, alt etter hva Gud har kalt en til og hva som har lagt seg til rette av muligheter.

Dette er vår felles oppgave som kristne, ikke i påvente av at kongen og staten skal gå i bresjen, men ved at hver og én går ut i verden og sprer det glade budskap på den måten Gud kaller oss til. En ting er sikkert. Ingen av oss skal stå ledige på torvet. Herren har bruk for alle.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.